

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 martie st. v.
23 martie st. n.

Este în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 10.

A N U L XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

D'ale lui Păcală.

— Trei hoții. —

I.

Gintr'o vreme Păcală apucase slugă la un boer. Vorbăreț cum eră, odată îl ia gura pe dinainte și dă a se laudă, că el e în stare să-ți fure dór și cămeșa din spate.

— Hm! — dice boerul, care-l ascultă. Decă nu te strîng curelele, hai de! să-mi furi pe Cheșa din jug. De-i face-o, bine, al teu să fie; de unde nu, să me slugești în dar trei ani încheiați. Ai grație un an și o ți.

Te-apuci?

— M'am apucat! — răspunde Păcală.

A fură tu bou omului tocmai din jug, mai ales când ți și nópte e tot sub pază, nu e lucru de-a glumirea.

P'acasă nu vré să mērgă, dar' dă Dumneșeu de vine primăvera, când Cheșa trebui scos la câmp afară, să brăzdeze țarina boerului, înjugat alătura cu Viron, soțul seu la nevoile traiului.

Face Păcală ce face și te miri de unde pune brânca p'o vrașcină de pui de găină. Pe aieștea îi mōie mai dintru 'ntēi în cleiu mōle, apoi îi scaldă în pulbere de aramă galbēnă, de luciau în sorișce ca ales aur. Se pune în urmă și-i vîră pe măneca dela cămeșă și se ia la câmp pe urma lui Cheșă ș-a lui Viron.

Mai pe pântece, mai în genunchi, mai cum pōte, se trage el tîrîș-grăpiș până la rēzorul din capētul arăturii, țăr' ca lucrătorii să-l pōtă ochi. Acî deșertă măneca de pui și se adună și se lipeșce de pământ, încât numai semn remâne de el.

Puii naibii, cum se vēd afară la largul, — se 'mprăscie pe brazde care 'n cotro, ca fărina orbului, și hai la rēșciat după rime și gândăcei.

Când colea plugarii numai ce vēd, că arătura e bătēturită cu ținte mișcătōre de aur, ce le fură vederea. Ei uită de Cheșa și s'apucă de prins la pui de aur, care mai de care.

Dar, puiții sprintenei alērgă, sar, o cotesc și ici și colea, încât bieții voinici la câteva aruncături se de-părtēză de țarină.

În restimpul acesta Păcală s'aridică repede, taie fuironul din cōdă dela Cheșa și-l impinge pe gură la Viron de numai vērful se mai vede, apoi scōte resteiul, dă drumul la bou și hai cu el cătră casă.

Dela o vreme puii, parte erau prinși, parte se făcuseră apă și slugile se rentorc la arătura.

Când la adecă să nu-ți creși ochilor: Cheșa ca 'n palmă.

— Foc și pară pe capul teu Viron! — dice ei cu mănile trăgēndu-se de cap — că măncași pe Cheșa! Dar' te bate Dumneșeu, că-ți stă cōdă lui în gât și strigă: Resplătire! Resplătire! indulci-s'ar lupii și ciorile din hanțul teu...!

Sosind acasă spun, c'a fost așă și pe dincoala, mărturie nemincinosă este fuironul din cōdă lui Cheșa, pe care Viron n'a putut să-l inghiță!

— Auți vorbă! — dice boerul, roșu la față ca un rac copt pe jaratic, — cine a mai auțit ca să se mănânce bou pe bou?!

V'au șters Păcală pe Cheșa dinaintea nasului, de și ve bătusem capul din destul, să fiți numai ochi și urechi, găgăuți ce sūnteți...!

Păcală, fiind p'acolea, rīdea, rīdea de nevoia omului, încât sta să crepe.

II.

— Șci una Păcală? — dice boerul păgubaș. Decă te țî-i, hai de! șterge-mi pe Roibul din grajd și al teu să fie; de unde nu, să me slugești trei ani în capēt fără lēc de simbrīe. Ai grație un an și-o ți.

— Te apuci?

— Și de ce nu?! Am pe Cheșa, voi să am și pe Roibul.

— Să! — răspunde boerul.

Din ȋuia aceea Roibul eră păzit măiculiță, de pui de pasere nu putea să s'apropie de el.

La ușa grajdului stau doi ēnși, față cătră față, cu topōrele amănă, gata să lovēscă în numele Tatălui p'ori-cine ar fi cutezat să-și pună piciorul înăuntru, afară de ēnsuș boerul. Apoi unul ținea calul de căpēstru, un al doilea de cōdă, ēr un altul ȋuia nōp-tea sta tot călare pe cal.

Lasă Păcală să trecă o bucată bună de timp, făr să mișce ceva. Cugeti, că n'are nici o prinsōre.

Când intr'o ȋi de cătră sēră numai că-l veđi, că se imbracă în niște sdrențe de haine muierēști, petece înșirate în ață, nu alt-ceva. Agață o traistă părăsită în osul umērului, pune în ea doue ulciorașe pregătite de el mai dinainte vreme: unul cu beutură omenēscă, altul cu de cea ținută pe buruiene amēfītōre, încât să bei un strop și până în ceea ȋi să nu te mai deștepți.

În chip de cerșitōre intră el la boer și, după ce-și blăstemă sōrtea ce l'a adus la atât, cu prefăcētorie se rōgă de el să-l ingăduie peste nōpte la curtea sa.

— Sūnt numai de urgie în lumea asta — dice hoțul de Păcală, — de abia pot să-mi trag slăbiile, ȋuia inse tot mai merge, dar, cum vine sēră, am sfeclit-o, că sufēr de orbul gănilor. Mi-am frânt gātul de o sută de ori, că nu vēđ de-o șchiōpă în ca-

le-mi. Undeva pe niște paie, boer dumnéta, săracul unde inseréză, acolo-și așterne.

— Caută-ți aședământ in curte undeva, că tote-s a lui Dumneđu și ale năstre numai de ađi pe măne, — respunde boerul.

Se trage Păcală sub streșina grajdului, pe niște paie puse in aretul uși.

Nu stă mult și-l veđi numai cu ulciorașul la gură.

Trage o dușcă și face ca și când l'ar fi uns pe gătlan, — pe ceia vré să-i apuce dorul, se vede.

Peste puțin mai trage una și încă una, fireșce din ulciorașul cu beutură omenescă și nu din cel cu de cea drésă bine.

Și cum sôrbe, ulciorașul pe loc e pus la locul seu, in traistă.

Dela o vreme ceia nu se mai pot răbdă.

— Și cu ce te lupti acolo, mēi muiere? — intrébă unul.

— Da cu ce să me lupt? Ia cu niște pécătôsă de țuică, ce-i bună al dracului, de cugeți, că altă aia o duce pe gât in jos, — șcii vorba:

Lic! lic! lic la 'nghițóre,
Că nici capul nu me dore, —
Fie đece,
Tôte-or trece!

— Inchină incolo cătră mine — se rógă cela, — că dusu-i-am destul dorul, de când străjuim nevoia asta de cal, ca să nu-l ștergă nenea Păcală.

— Puțin și cu voie bună, că multul e la cei ce-l au — ăice Păcală — in creme ce le intinde udătura cea drésă.

Aiesta trage una și-l dă mai departe, al doilea așă, al treilea pe aia urmă și astfel a trecut ulciorașul din mână in mână, pân' ce toți ș-au stropit măséua.

N'a trecut — să đic — cât ai merge până in vecini și drăguții de voinici erau beți tun și 'n nemisicare, cugeți că-s pe altă lume.

Atunci Păcală se scólă, taie căpēstrul in doue, o parte o lasă la cela in mână, o parte de capul lui. Tot așă face și cu cōda. Pe cel de-a călare l'a legat cu șelământuri cu tot de podul de asupra, ca el tot călare să remână.

Apoi își ia năpte bună dela ușori și du-te nene pân' ți se vede.

Când in revērsat de điuă, boerul, ca de obicei, hai să vēđă, ce mai e cu Roibul.

Adecătele Roib ca in palmă, ér păzitorii intr'o stare de să te dai de-andura de rīs, bine ințeles, când ar fi vorba de nevoia altuia.

Boerul inse cât pe ce să-și macine măsesele din gură.

— Sus mēi! muți cu tórte, ce v'a lăsat Dumneđu — ăice el, — c'a furat Păcală pe Roibul!

Apoi să fl vēđut lume intōrsă!

Cel cu capēțul de căpestru in mână, dimpreună cu nenea codaș, smăcesc una, ca și când Roibul ar fi intre ei, și peste cap hădică, de le sună ăla capului. Numai stele și lucēferi verđi vēd inaintea ochilor.

Cel de pe călare, dând călcăie vēntului, se incurcă in scări și remâne agățat cu capul in jos și piciórele in sus, curat ca un liliac.

Mai reu le-a umblat inse ușerilor, cari, pân' să-și vină in fire, se piséză unul pe altul cu toporul, de s'a fost trecut de glumă!

Păcală tocmai sosiă atunci și rídea, rídea mișelul de să-și dea sufletul.

III.

— Am pe Cheșa, am pe Roibul, să-ți fur inelul cel mare din deget, ca și acela să fie al meu, boer

dumnéta! — ăice hoțul de Păcală umflându-se in pene.

— Bine, ăice boerul. Ai grație un an și-o đi și, de cumva te vei infundă, precum cred, trei ani ai să me slugești fără pic de simbríe.

— Să! — respunde Păcală.

Din điuă aceea grigiă boerul de inel ca de lumina ochilor, nici tu điuă, nici tu năptea, nu-i eșă de pe deget.

Lasă Păcală să trecă o bună bucată de timp, făr' să cerce da de cumva.

Când îi vine lui voia, se pune intr'o năpte, după ce s'aședă toți, și dă foc la o clăiță de paie, pusă de el ănsuș, mai la o parte in ogradă, anume ca s'o aibă la indemână.

Apoi dă a strigá: Foc! Foc! Foc! de să-și frângă coșul pieptului.

Cât ai numără pân' la đece, intréga curte e in talpe și alérgă la stins.

Boerul sare din pat, își aruncă in spate o mantă și, inainte de a eși, scóte inelul din deget și-l dă la boerésă să-l țină pân' la rentórcere.

El de abiă se va fi depărtat și Păcală — care sta pitulat intr'un unghet — intră in nuntru și ăice chitineluț cătră boerésă:

— Nu-i nimic, acum dă-mi inelul, că stă mai bine la mine, decât la tine.

Boerésa tace și face, de unde să-i trecă ei prin minte, me rog, c'are față-i pe nenea Păcală.

Acesta nici una, nici doue, făr' o ia pe ușă afară.

Nu trece mult și boerul e aci.

— Éc' așă, ăice el, nimica tótă. A dat cineva foc la câteva brațe de paie aflătóre tocmai la margine de ogradă. De aci nu putea să vină nici un reu, daună că mi-am stricat somrul.

— Dar' adă inelul, ca să pot dormi făr' de grige.

— Ce inel să-ți dau? — respunde ceea.

— Da inelul meu, pe care ți l'am dat să-l păstrezi până me rentorc.

— Că p'acela ți-l dedei maiinte, respunde boerésa, când intrași anume de mi-l ceruși și te-ai intors apoi din nou la foc, făr' să-mi đici negri ți-s ochii.

— Al dracului Păcală — ăice boerul necășit — ui-te, că-mi are și inelul, n'a fost destul Cheșa și Roibul.

Ce a urmat mai departe, nu se șcie, se crede inse că Păcală in ceea đi a rīs de sta să crepe.

Gr. Sima al lui Ión.

Iubire!

Șă ardă inima in pieptu-mi
De fulgerul iubirei.
De ce-am născut, decă iubirea
N'ar fi in legea firei?

Să arđă sufletu-mi de dorul
Nespuselor dorințe.
Imi trebui foc — schintei să ese
Din tót'-a mea ființă.

Și mistuit de-oi fi de ele,
Să-mi faceți o cântare,
Muiată 'n apele iubirei
Și-a dragostilor mare.

Să mi-o cântați la căpētăiu-mi
Voi vēnturi sperióse;

Să-mi legene mormântul, tainic,
Mult veștedele-mi ôse.

De-al vostru suflu clătină-s'o
A crucei rădăcină;
Eu voi simți durerea 'n sinu-mi
Pe 'cetul cum s'alina.

Ah, fie-ne cântarea-'n valuri
De foc alcătuită.
Și 'n chip de limbi de foc turnați-o
In grôpa-mi părăsită.

Dôr inima-mi din umedela
Uitărei, va să 'nvie.
Să cânt iubitei mele éraš
O dulce poesie.

Mai bine ars de foc de fulger,
Ce scapără iubirea:
Decât cu inimă de ghêță
Se 'ntimpin fericirea.

Mai bine mistuit de focul,
Cu ce me 'ncinge dorul:
Decât să nu citesc din ochii-ți
Ce taină e amorul.

Traian H. Pop.

Suveniri din călătorie.

I.

Nu așteptam cu mai multă bucurie ziua de paști când eram copil, decât cum aștept acum terminarea cursului anual scolastic său ca să vorbesc în limbajiu școlar, începerea vacanțelor celor mari. Această bucurie înseamnă nu se datorează iubirii de comoditate, ce aș dori și aș putea avea în timpul vacanțelor, nici iubirii de a căuta distrageri în băi etc., ci singur numai iubirii de a face călătorii pe munți.

Nu me încumet a descrie farmecul de care sînt atras la munte. Impresiunile ce le primește omul aflându-se pe o înălțime considerabilă, lângă un izvor de apă rece și cristalină, în aerul cel totdeauna recursor, nu se pot descrie. Cel ce voește să le cunoască, trebuie să meargă singur la munte ca să le guste.

Afle-se omul în ori ce indispoziție sufletească, la munte se metamorfozează. Aci uiți de politică, uiți de necasurile zilei, capeți o față veselă; chiar și omul cel mai serios și tăcut devine voios și vorbitor. Și cum să nu te schimbi radical, când te impresionează atâtea panorame și peisaje admirabile, când ți-se prezintă atâtea frumuseți naturale, când ți-se dă ocazia să admiri locuri de o blândă romanticitate, precum numai în Carpații noștri le poți afla și să te delectezi la contemplarea vieții idilice ce o duc păstorii munteni.

Eu nu me mir că Alpii Helveției, ai Tirolului și ai Stiriei sînt cercetați la fiecare an de milioane de turiști din întreaga Europă, dar me mir că Carpații noștri cu atâtea frumuseți admirabile, cari față de romanticitatea sîlbatică a Alpilor prezintă o romanticitate atât de blândă, sînt atât de puțin frecvențați. Dar éraš me întorc. Dacă se analizează mai de aproape cauza, nu este de mirat. Sîntem renași înapoi și pe acest teren. În un salon de expoziție se află espus un tablou minunat carele din punct de vedere al artei este perfect. Va trece o mulțime de ômeni pe lângă

acel tablou, dar din aceștia mulți vor fi indiferenți, nu vor afla admirabilă măestría pictorului, ér aceia cari au un gust estetic mai dezvoltat, vor sta cu ciaturile pentru de a gusta din frumusețile artistice ale tabloului. Așá îmi inchipuiesc eu și tablourile admirabile ce se află în număr însemnat prin Carpații noștri. Acel simț de a gusta din frumusețile naturale ale Carpaților noștri încă nu este dezvoltat și nu se cultivă.

Pentru a cultivă acest gust, alte popóre mai înaintate au început a întemeia și aci ca pe toate terenurile literare, științifice, artistice, sociale etc. tot felul de reuniuni. Voi cită câteva exemple.

La anul 1861 s'a întemeiat în London, pe carele îl putem numi patria de tot felul de reuniuni și cluburi, așá numitul »Club alpin« în care înseamnă aceia puteau fi membri cari au urcat vre-un munte de cel puțin 3570 m.

La 1862 s'a întemeiat »Reuniunea alpină austriacă« și la 1869 »Reuniunea alpină germană«, cari ambele s'au fusionat la 1874 în »Reuniunea alpină germană și austriacă.« Această reuniune are un organ de publicitate, are 74 secțiuni și avea la 1881 9650 de membri.

La 1863 s'a întemeiat în Helveția: »Clubul alpin helvețian« carele avea în 1880 25 de secțiuni cu 2297 de membri și publică în fiecare an analele sale.

Tot la 1863 s'a întemeiat: »Clubul alpin italian« cu scopul de a studia munții Apenini cu Vulcanii sei. Avea la 1880, 37 de secțiuni cu 3833 de membri și publică la fiecare an »Bolletino de Club Alpino Italiano.«

La 1877 s'a întemeiat: »Societă degli Alpinisti Tridentini« ér la 1874: »Club Alpin Français« care avea la 1880 24 secțiuni cu 3527 membri. Organul acestuia este: »Annuaire.«

Toate acestea reuniuni nu urmăresc numai scopul de turiști, ci de a studia Alpii din toate punctele de vedere și de atunci geografia Alpilor a luat un avânt însemnat.

Afară de acestea reuniuni s'au mai întemeiat mai multe cluburi speciale turistice cu o mulțime de membri.

În Ungaria încă sînt 2 reuniuni carpatine: una ungrăescă și una nemțescă cu 1600 membri. Cea de întei se ocupă cu deosebire cu studiarea Carpaților galițiani, ér a 2-a cu studiarea Carpaților ardelenesci.

Reuniuni românești de soiul acesta n'avem nici una. Dar nu avem nici alte soiuri de reuniuni seu societăți. Se pare că spiritul de asociere a pîtruns puțin prin păturile societății românești. Și deun pe nici un teren nu putem înaintă cu spor până nu vom îmbrătoșă spiritul de asociere despre carele este știut, că astăzi face minuni. Ar fi timpul ca și noi să înțelegem odată însemnătatea asocierii și să o realizăm pe toate teremurile.

Dar să me întorc la tema care mi-am propus a tractă, adecă la încercarea de a descrie unele din călătoriiile mele făcute prin Carpați.

II.

Unul dintre grupurile mai interesante de munți dintre Carpații ardelenesci este grupul cunoscut sub numirea de munții Rodnei, ce se află la marginea nord-estică a Transilvaniei, despărțindu-o pe acesta de Bucovina, o părticică de Moldova și de Maramureș cu piscurile sale Petrosul 2305 m. Virful Ineului 2280 m.

Ca un grup atașat la munții Rodnei, înseamnă mai mic, este grupul »Cibleș« de 1819 m. ca un triplex confinium între comitat. Maramureșului, a Solnoc-Dobocei și a Bistrița-Năsăudului.

Când te afli pe vârful Cibleşului, o frumoasă panoramă ți-se deschide în toate părțile. Spre răsărit își înalță măestos munții Rodnei vârfurile lor învelite mai mult în negură și spre partea nordică acoperiți cu pălcuri de omet ce ne aduc aminte de munții glaciani; spre nord se deschide șesul de sus al Tisei, ăr colo departe se redică munții galițiani, spre sud o frumoasă panoramă ne înfătoșeză șesul Someșului mare, apoi ținutul Lăpușului cu intinsele sale păduri de fag, întrerupte ici côle cu niște dealuri gôle, în unele locuri prefăcute în ripe, ceea ce dovedește că acolo sânt sate, ăr colo peste Someș se ascund în cęta dealurilor Cămpiei Transilvaniei. Spre apus inse se înalță o frumoasă grupă de munți învelite până la vęrf în vestmęnt verde de păduri de fag, sânt munții Băiei-mari, munții lui Pinteș sęu munții Gutinului.

De câte ori me suiam pe Cibleş, îmi puneam perspectiva la ochi și priviam acel minunat grup de munți cari apar a fi de o înălțime considerabilă, de ôre-ce în giurul lor nu se află numai niște mici dealuri, totdeuna se nășcea pofta de a visită odată acești munți și acęsta o doriaș nu numai pentru a satisface curiosității omeneșci, dar pentru că credeam de a face cine știe ce recoltă prodigiôsă botanică, credeam a-mi putę inavuți micul meu Herbar și cu plante din țera lui Pinteș Vitezul. Planul îl aveam de mult făcut, nu-mi trebuia decât ocașiunea să-l eșecut.

Dar apoi șcii cum e omul, nu se mulțameșce cu una cu doue. Mai aveam și alte planuri cari începui a le combină la olaltă și pe tôte îmi propusesem să le eșecut în vacanța anului 1887.

În 3 iulie plecai. Ocașiunea eră binevenită, căci di Const. Lucaciș capel. pe atunci în Baia-mare, frate cu dl dr. Vasiliș Lucaciș, me invită să-i fac tovărășie. Mai întei am făcut o eșcursiune la Săngeorgiș și Valea vinului, Tușnadul Rodnei, apoi plecarăm de sęra, după ce se mai moderă căldura care eră la amedi în umbră 30°C. Ajunserăm până în Reteag unde am durmit.

În 4 des de diminetă continuarăm și nu am poșosit până în Mogojă, un sat măricel situat pe o vale frumoșă ce se întinde spre nord dela Deș. Când am ajuns aci, se urcase temperatura cât nu o mai puteam suportă. Deciseș deci a poșosi aci până mai de sęra, mai bine să călătorim în timp de nôpte pe recóre. Am tras la o ospetărie, nici nu este alta în sat, în care spre mirare aflarăm că ospetăruș este român și încă bună gazdă, chiar atunci făcea caș prospet de oi. Dar până ne va face ceva de rëndul gurei ce eră de făcut? Preumblarăm dealungul satului, mai incepurăm la vorbă cu unul sęu cu altul dintre țereni, șcii ca omul ce voeșce să omoră vremea, dar nu mai puteam de căldură. La ospetărie nu eră gradină cu arbori umbroși, de cari noi tare am fi avut trebuință. Pe urmă vędurăm o pădurice nu departe de sat. Nici nu apucarăm a deschide discursiunea decă să mergem ori nu, când unanim ne declararăm să mergem la pădure. Aci în adevër eră recoros ba pôte pre recoros. Am petrecut o postată de timp cercând a dormi, dar fără rezultat. Așă-i somnul de multe ori, îl doreșci și nu vine, altă dată ai vrę să nu vină, mai ales în societăți, dar te necășeșce până la cărlig de mörte și te năpădeșce cășcatul. Ca suvenire dela acęstă pădure căpėtai o dragă de tröhnă sęu în termin modern catarrh; dar nu eram superat, căci fui recomensat prin recolta de plante ce am făcut în niște grădini, plante ce nu se află prin ținutul Nășudului și de cari nu aveam în Herbar numai ca de lęc. Asemenea am recoltat unele și pe dealul peste care trece drumul spre Lăpuș,

din care deal se deschide o frumoșă privire spre Lăpușul-ungureșc, ăr spre nord în dreptul Lăpușului se înalță munții Băiei-spriă ca un părete majestos ce se pare că-i numai côle, dar în realitate ai ce merge până acolo.

(Va urmă.)

Dr. A. P. Alexi.

Sonet.

Sstinsu-s'a și a nădejdiș ultimă schintee :
Amor, plăceri, ilusii, farmec, vis de fericire ;
Distrusu-s'au pe veci de-o aspră, crăncenă isbire,
De mörte, — ce mi-te-a răpit, scump änger de femee.

Și nu mai simt nimic din cele ce au fost ; — un caos
Îmi par' că sânt, în care vecinic curg încet clipite
Ca echo resunând — de amintiri vechi amorțite
Și-o umbră de dureri amari me umple drept adaos.

Nici lacrimi nu mai am, secat-a până 'n fund isvorul ;
Căci ah ! de-ar fi, vęrsare-aș, dör mi-aș potolț pojarul
Prin ele, — ori stęrși-mi-s'ar vieța de suspine.

Și cât de bine-ar fi prin mörte să me-unesc cu tine !
Șfęrși-mi-s'ar atuncia deodată tot amarul !
Căci ce mi-i vieța 'n care vecinic îți simt golul ? !

I. M. Ritișorën.

De originea și anticitatea numelor geografice și istorice.

V.

Audirăm ce dișe Bullet și Obermüller. Pentru de a ușoră cuprinderea themei, va fi necesar ca să spun ceva și despre modul cum s'au format numirile geografice. — Popórele vechi nu au căutat numiri anume, ca să boteze munții, dealurile, dälmele, colnicele, movilele și tôte localitățile ce sta mai rădicate asupra feței pământului, ci le numiau cu cuvintele, ce în limba lor însemnă: munte etc. și apoi după însușirea localităților au esprimat conceptul de : munte mare, munte mic, munte de pętră, munte cu pădure, munte de stan etc. dar în vechime în limba unui popor și deosebi în dialectele ei pentru munte erau mai multe cuvinte ; p. e. precum noi pentru conceptul de nalt, avem : munte și deal, lăsând ađi la o parte alte rădecini cu conceptul de munte, de deal, peste tot de innălțimi.

Și decă nu s'ar află în limba latină : mons și în cele romanice forme din mons, romanice : munte și numai numele munților, p. e. din România e destul material pentru scrutător, ca să constateze, că a esistat un popor, în a căruș limbă rădecina *man* a însemnat munte, și că *a* din *man* trecënd prin tôte vocalele s'au făcut forme : men, min, mon, mun, myn tot cu conceptul de munte. Deal, cuvęntul de tótă diua la noi, și în acest înțeles ađi nu se află în limba comună a vre unui popor viețitor, — dar cuvęntul nostru deal e destul de a esplică numirile vechi geografice ce arată de-adreptul, că acele localități și ađi sânt în adevër : dealuri și peste tot locuri innalte, precum la esplicarea localităților vechi și noue purcese din rădecina dal (și formațiunile del, dil, dol, dul, dyl, apoi tal, țal, zal etc.) voi și documentă.

ROMÂNCA.

Prin strămutarea literelor din rădăcina (p. e. și man se află în formele: ban, fan, pan, van) și prin adaugerea sufixelor de regulă vechi, — s'a format mulțimi de nume, de localități, și adeseori chiar și au sufixe usuate în limba poporului respectiv, dar în genere neînțelese de viețuitori.

Spre orientare generală să aduc numai ca de exemplu unele nume geografice purcese din rădăcina: man și dat, fără ca să esauriez materialul lor.

Mănăilă, munte în județul Prahova; nu din numele de botez Emanuel, ci din man — munte și sufixul *al*, mare, nalt. E o formațiune asemenea ca Melnelaion munte în Sparta; aion e adaus grecesc și însemnă loc, — adaus cătră celticul: man-al, men-el, munte mare. E datina, ca popórele, numirile vechi să le asimileze unor numiri din limba comună și adeseori să le deie un înțeles din limba comună, precum vom vedé și mai jos. »Mândra«, munte în jud. Argeș; »Mândru«, munți în jud. Gorj și Vâlce, — nu dela cuvântul: mândru, frumos (ce ar corespunde latinului: mundulos, curățel), ci din man, dél și dear, mare, nalt; séu din man — dél, du, pregiur, ra, ru, loc, — cum se află în numele: Mandrodoros, Mandro-kles și apoi Manduria oraș în Italia-de-jos. — Cum de adeseori se pot înșelá esplicatorii unor nume vechi, prin cuvinte de totă ziua, — să demonstru prin doue exemple din alte părți. În Bavaria se află dealul: Guttenberg, ce după limba nemțescă de ađi ar însemnă: bun-deal; érá în Prusia e Guttentagberg, ce după limba nemțescă ar însemnă: Bună ziua-deal. — E imposibil, ca un popor să fi fost așá de prost și să fi dat astfel de numiri. Gutten purcede din cad, del. érá *en* e diminutiv, deci cad-en=deluț, deluțel; c trecënd în g și d în t, e forma gut-en, deci un t e superflu, érá berg în germana de ađi însemnă dél, — dovédă, că nemții au venit peste populațiunea veche celtică, au aflat caden ori guten și au adaus berg. în Guttentagberg avem silaba tag, acésta purcede din rădăcina dac, ce însemnă munte, și care și ađi se reaflă în forma: dagh în Orient, cu înțeles de munte; deci tag arată, că peste generațiunea celtică, ce a format gut-en, a venit alt popor celtic și a adaus tag — dac, — și în fine nemții, cari au adaus berg.

Să ne rentórcem la numirile din România. »Mănessa«, munte în jud. Mehedinți, din man munte și aish. (=aith), nălțime. »Menedec«, munte în jud. Muscel. Aci e și man și dac, ambele cu înțelesul de munte; conceptul de munte în compozițiune pus la început trece în înțeles de adiectiv și astfel Men=man aci însemnă: nalt, mare; e, e o literă legătóre, érá dec=dac însemnă munte, deci Menedec, mare munte. Apoi sânt formațiunile: Mingir, Monești. Monteor, Muncel, munți în județele Gorj. Suciava și Neamți; Muncelat mare munte în jud. Gorj; Munteșor, Muntic etc. Mingir e format din man și gar (ar—har), min ca în Menedec e concept de: nalt, mare, érá gir însemnă dél, (gar, ger, gir, gor, gur, gyr forme vechi); în Monteor, eor arată forma de diminutiv românesc; — nu știu de câți metri e de nalt, ca să se constateze, că eor, or e diminutiv, — dar decă e munte mare, atunci numele purcede din man-dear, dél mare; în Mun-cel, Munteșor sânt apriat diminutive, cel e și celtic și romanic, — șor e celtic basquic și romanesc.

Să venim la rădăcina dal, cu concept a) de munte, dél; b) în compozițiune de: nalt, mare. — »Dălcan«, munte în jud. Dumbovița; formațiunea e tocmai ca și: Bălcan, bal — stâncă, pétră, can (și formele cen, cin, con, cun) munte; bal în alte locuri: nalt, mare Dălcan, nalt munte. Dălga 3 sate; däl=dél, nalt; ga purcede din cal, ca, ce însemnă: îngrădire, incungiurare, curte, sat; — deci Dălga, lo-

cuință la dél, la nălțime. »Dalhaut«, pădure de 1325 de pogóne în jud. Râmnic-sărat. Aci dal însemnă: dél, nălțime, érá pădure (la rădăcina cad voi arată toate formele purcese, și forma haut și în alte părți), — deci Dolhaut pădure pe dél, pe nălțime. — Dălma, 2 sate, — ma, loc.

Dalmarșesti, locuință izolată în jud. Buzeu. — Elementele, din cari se derivă, sânt: dal—mar—sa—esti. Dal=dél, mar (mawr, muwr și mare și dél), sa (=da, ta, za) pregiur, ținut, esti (despre care seperat) locuință. Delanț, sat în jud. Mehedinț; forma primitivă. Dal-an-ty; dal=dél, an mic, formă de diminutiv, érá ț remășița din ty, la, casă, locuință; ty pentru teren mai mare însemnă: ținut, pregiur.

Delarghi vale în jud. Gorj. Vale se află, unde este munte, unde este dél; — valea énsași purcede din rădăcina: bal, ce însemnă munte, dél. Numele delarghi ne conduce la o anticitate afundă, — e mai vechiu, decât timpul din care noi românii avem cuvântul dél în limba comună, pentru că vine în compozițiune cu arghi ce ađi noi nu-l mai înțelegem. »Argele« se află munte în jud. Gorj. — Ar în celtica munte, dél, — g din cae, ga etc. pregiur, — ținut, loc; deci ar-g pregiur, loc de munte, loc nalt; — în sensul strins, arg însemnă: munte, nălțime; érá el în Argele din al (el, il, ol, ul) nalt, deci munte nalt. Din acest arg și ol e forma veche: Argolis țera munitivă în Peloponnes (Grecia); — Arg-os mai multe orașe vechi, unde os însemnă: loc. Arg-eș riu în România; — eș din ais séu ach, aches apă. — »Delciu« sat în jud. Mehedinț, din dal-cae. dal-ce, îngrădire, curte la dél. »Dele«, movilă în jud. Botoșani; Deleni 15 sate, — din dél și an-om, deci ómeni locuitori la dél. »Delii« movilă; »Delos«, munte în jud. Gorj; »Dél« nume pentru multe déluri, munți și plaiuri. »Dilmet« vale în jud. Vâlce, — dél din dal în compozițiune nalt, mare; mel din mal, mael deosebi: dél spășos; — Dolani sat în jud. Dumbovița; dol=dél, an-om, atăta cât Del-eni. — Dolfana pėriu în jud. Prahova; din dol=dél, — fana din buine apa, de unde: fân-tana, fon-s latinesce. Dolie munte în jud. Suceva; Dolja română dél în jud. Mehedinți; Dolju județ; ja, ju din ca, ga, pregiur, ținut; dol dél; asemenea: Gorju, din gar, dél, ju=ga, ca, ha, ja; pregiur, ținut; Dolosa, munte în jud. Vâlce, — formă primitivă: Dal-da. — Dulceni sat în jud. Teleorman, nu dela dulce la gust, din dul-cae, loc pregiur de deleni locuitori; Dulice locuință izolată în jud. Vaslui, din dul-cae, dul-ce, unde i a intrat pentru eufonie.

Dr. At. M. Marienescu.

Mătrăguna.

Puterea ce poporul român atribue acestei plante e mai mult decât miraculoasă, s'ar puté dice divină și onorurile ce i se fac par a fi remășițele unui cult de înđeire antică unite cu óre care apucături mai noue. S'ar puté dice invocarea unui geniu egoist și reutācijas din care e intrupată acésta plantă și smomirea lui cu lingușiri și laude pentru a-și sevėrși interesele personale, contractarea unei sclavii morale pe totă vieța față cu ea în schimbul indeplinirei unei dorinți ce ai și încă nici atunci nu ești sigur de reușită, căci nu șcii prin ce vorbă, prin ce gând, prin ce purtare necuviincioasă din partea ta séu a altei persoane se póte supėrá »Cucóna« care spune poporul că e tare »gingașă« și atunci vai de capul aceluia ce a adus-o dela

locul ei și a spus-o insultelor, fie acea insultă numai un mic suris de neîncredere sau vre-o vorbă de glumă.

Omenii invocă mătrăguna pentru avere, pentru cinste, pentru dragoste, pentru negustorie, pentru ură și pentru ori ce poftă sau dorință au, ea la toate-i folositoare. Toate la un loc, sau mai multe daruri nu se pot cere deodată la densa căci pentru fieșce care lucru trebui sorocită în parte când o sapă din pădure în felul ce convine cerinței ce faci, de exemplu: când o sapă pentru dragoste, se cuprind cei ce merg la ea, pe când decă o sapă pentru urit se bat; decă o sapă pentru câștigare de procese, ăr trebuesc alese anume cuvinte și mișcări corespunzătoare, ăr decă o sapă pentru a face cuiva să nebunescă, alergă ca nebunii, își rup straele și hohotesc ca cei nebuni; totdeauna când se ia pentru bine, se cinsteșce cu pâne și cu sare și cu cuvinte bune, ăr când o iau pentru reu, cu contrarul acestora.

Prin unele părți din Moldova rânduela mătrăgunei e ceea ce urmază, cam tot astfel se procede și în Bucovina inse nu cu atâtea ceremonii și rigurozitate: se iau doue babe bătrâne trecute de vârsta reproducțiunii, la cas decă nu ai la îndemână o babă care să corespundă cerințelor, o poți înlocui cu o copilă tineră neintrată încă în vârsta pubertății, la nevoie poți lua și o fată mare și o femeie măritată, dar trebuie de păzit un anume timp pentru fată și o ăre care pregătire de curățenie în timp de 6 săptămâni pentru femeia cu bărbat. Atât baba care are rolul principal și fără care nu se poate face nimic, căci numai babele prin experiența lor posed seriozitatea și știința ce se cere pentru severșirea acestui act... sacru, s'ar pute dice, atât baba cât și persoana secundară, care nu servă primei decât pentru că acesta să-și potă îndeplini mai bine formalitățile cerute, trebuesc să fie frumoșe la chip, vesele de caracter, sănătoșe și treze la cap; vre-un beteșug, bube sau altă ceva nu e ertat să aibă. Aducătoarele sânt niște profesioniste, cărora satul le dice vrăjitoare, ele sânt plătite tare bine de către persoana ce are trebuniță de plantă; de multe ori inse sarcina acesta e luată și de o persoană mai onorabilă, care a asistat ca ajutore la vre-o ceremonie de astfel și șcie rându, asta o face pentru hatîrul doritorei, care nu se poate increde în ori ce vrăjitoare și făcend ea odată de doue ori această operație, devine iscusită, iubită și cercetată pentru bunătatea ei și prința cu care lucrează pentru ori și cine; astfel de aducătoare se recrutază dintre femeile cinstite ale satului, dintre cuconele drăgălașe și slătose ale măhălălei și din alte bătrâne demne, ce au avut ocașie și aplicare a practică această ușoră și plăcută sarcină, dar totodată periculoșă și plină de responsabilitate față de Dumnezeu, ele inse după severșirea faptului se spoveduesc la preot și apoi ăr s'apucă mai departe de lucru, căci cum spun ele, nu fac nimenui reu, ci numai bine vréu să facă. Cum inse persoana a doua, decă e străină, poate să-ți facă vre-o soție de aceea doritore, trimite vre-o rudă apropiată, sau decă e de trebuniță, îndeplineșce și singură acest rol. În ziua ficsată, aducătoarele se scólă tare dimință, se spélă curat, se péptenă frumos, se afumă cu miresme, afumă și straele ce au să imbrace și care trebuie să fie cât mai bune, ăr cămeșă, decă se poate, să fie cea de miresă; îndată ce s'au îmbrăcat, fiecare după felul seu, se potrivesc ca să le ședă cât mai bine la față, mai adăugend mărgel, cercei, inele, acestea toate e bine când sânt de aur, mai pun și flori în cap, se parfumează cele din starea mai de sus și mănecand ceva, ca să nu fie cu inima golă și ăr legătura pregătită cu cele trebuitore precum: Cozonac (pâne), sare, vin,

miere, zahar, dulceturi și tot ce au mai dulce și mai bun de mâncare; iau asemenea și afumături dintre care nu poate să lipsescă smirna și zaharul, afară de tămăe, care e numai pentru morți. Când sânt cu totul gata, se iau cu drag de mâni, se cupriud și se sărută, apoi cu chef și cu voe bună se sue în car sau în trăsura (așă se cuvine) și pornesc.

(Incheierea va urmă.)

Elena Voronca.

Doine și hore de pe Murăș.

Când eram la făgădău,
Pân' aveam bani în jeșcău,
Toți inyi diceau „dragu nyeu.“
De când banii se gătără,
Ia-l de cap și dă-l afară,
Că nu-i om de trebuielă.

Cine-o creșut c'o vedé
Din copilă tineré
Nevestă cu voie ré ?
Cine-o și creșut să vedă,
Din copilă desmierdată
Nevestă tot supărată ?

Fost-am june ș-am junit,
Și la d'asta n'am gândit,
Să nyi cumpăr urit cu bani,
Să fac fală la dușmani.

Ochișori ca la mândra,
Nu ved cătu-i Dunărea,
Numa 'n tîrg la Bistrița,
La o dómna în cocie.
Da nici l'ăia nu-s așă
De negri, ca la mândra !

Pe marginea Dunării
Merg feciori ca fluturii,
Doi cu doi alătorea,
Blăstēmând pe maică-sa :
— Șire-ai³ mamă blăstēmată,
De ce nu m'ai făcut fată,
Ca să șed cu tin' pe vatră.
De m'ai făcut d'a ficior
La împărat de ajutor . . .
Mo⁴ jurat nēmțu sub sóre,
Că n'am nici o serbătore ;
Mo jurat nēmțu sub lună,
Că n'am nici o voie bună ;
Mo jurat nēmțu sub stele,
C'oi petrece multe rele.

Faceți-nyi o țîr⁵ de loc,
Să v'arăt o țîr de joc.
Să 'nvîrtesc pe ești⁶ jimbate,
Desculțate, — desbrăcate,
De gândeșci că-s cu lăcate,
Nimerite de pe sate.
Că și eu m'am săturat,
De când le-am tot inturnat,
Dracu să le și luat !

Aurel.

¹ O pungă în care se pörtă tutun și câte-odată în lipsa acestui din urmă și bani. ² Pronunția curată. ³ Șire-ai — fire-a i. Se pronunță tot astfel verbul fiu în toate modurile și timpurile. ⁴ M'a. ⁵ Puțin. ⁶ Aceste, estea.

Scrisoare din Berlin.

— »Nunta din Valeni« in Lessing-Theater. —

Berlinul s'a ocupat în zilele din urmă foarte mult de Români; »Nunta din Valeni«, drama dlor Ganghofer și Brociner, reprezentată pe scena dela »Lessing-Theater«, ne-a făcut distinsa onoare (?) atrăgând atențiunea lumii asupra noastră. Dar repetițiunea n'a avut loc decât vr'o 5—6 ori, — critica berlineză n'a fost favorabilă acestei »nunți triste«, după cum o numește unul din oșpeții boerului Notară. Dar, ca să nu dau ceva fragmentar, permiteți-ne a ve descrie, cât se poate de scurt, întreaga intrigă a »Nunței din Valeni« — o adevărată intrigă. Cifrele romane indică actele.

I. Dumitru Fortunat, boerul dela Valeșci, are un fiu, Ionel, care tocmai se întorsese din Germania, unde a stat dece ani, terminându-și studiile juridice; afară de fiul seu, bătrânul Fortunat mai are multe datorii, pentru care i s'a și pus sechestru pe toate mobilele sale. Acesta e cauza că salonul seu e bogat în covore mari și mici; a cheltuit șese mii de lei, numai spre a pute acoperi sigiliile tribunalului. Săracul Fortunat își pune toată nădejdea în fiul seu Ionel, dela care speră că-l va ajuta să scape de creditorii sei, în cap cu bancherul Moritz Grünspecht. Ministrul Bogdan, vecinul seu, are o fiică, Pia, și Dumitru Fortunat visază de fata și de zestrea ei; pe Pia o va da lui Ionel, și o parte din banii ei vor servi pentru plata datoriilor. Și ce dice Ionel?

Lui Ionel nici prin gând nu-i trece să se însore cu fiica ministrului Bogdan, a vecinului bogat. El a petrecut, cât a stat în Germania, în cercul unor omeni »idealisti«, și susține că căsătoria care se razimă pe capitalul zestrei, e o profanare a mariagiului; »femeia să se ia numai din iubire, și să o rădicăm sus, lângă noi, decât din întemplantare s'a născut în clasa de jos.« Nu șcim decât Ionel se gândește la »cineva«, spunând aceste cuvinte, dar un episod din viața sa ne dă dreptul să-o credem. Ionel eră încă elev la gimnasiu și într'o zi plimbându-se pe moșia tatălui seu, îi plăcu să biciuască pe un băet țigan. Sanda, fiica lăutarului Barbu, o vedea din depărtare, și revoltându-se de purtarea lui Ionel, se decide a răsună pe conaționalul ei: Cu o petă ascuțită în mână, ea se repeși asupra lui Ionel, rânindu-l la frunte. Din rana lui Ionel sângele curge șirôe; el intră în casa popii, unde rana îi se splă și îi se legă. Pe Ionel îl apucă un leșin, din care apoi a cădut în friguri.

Inse Sanda, tinera țigancă, care a luat-o la fugă, simte remușcare. Il caută pe Ionel și-l găsește, dormind și ardând ca focul. Înima o dore, și, pare că vré să-i arate compătimirea, ea aplică buzele ei de ale lui Ionel, sărutându-l cu »pasiune țigănescă.« Ionel simte, se deșteptă, și de-atunci n'a mai uitat sărutul infocat al pătimașei țigănci. El o iubește pe Sanda, și chiar în scrisorile sale din Germania putem citi simțemintele sale, — cel puțin »intre rânduri.« Ciucu procurorul, prieten în casa părintelui seu, interpelându-l în materia căsătoriei, află cât de urite îi sânt lui Ionel »căsătoriile financiare.« Credința sa e »cinste și iubire.«

Procurorul Ciucu e un caracter mefistofelic, dar inzestrat și cu pasiune. Ciucu, ghebos și urît, nebăgat în sémă de femei, e un adorator pasionat al secului frumos. Destinul, care l'a inzestrat cu ghiba, l'a amărît, și amărăciunea sa o vedem exprimată în un fel

de filosofie, o filosofie care-ți înghetă înima. Cu un sarcasm incisiv, Ciucu îi spune lui Ionel că planurile ideale rămân baltă, că părintele seu are de gând să-i dea de soție pe Pia Bogdan și banii ei; »și o vei face, căci numai așa vei pute scăpa pe tatăl dtale.« Dîcînd acestea, Ciucu descoperă mesele, fotoliile, etc. arătându-i sigiliile secestrării. Ciucu ese, și peste câteva momente intră Sanda, găsindu-l pe Ionel singur în casă.

Sanda nu mai e inse țigancă săracă, fiica lăutarului Barbu, ci o damă nobilă, mirésa bătrânului și uritului boer Aristide Notară, stăpânul moșiei Valeni. Ea venise să-i mulțămescă bătrânului Fortunat pentru darul făcut de nunta ei — covore de șese mii de lei, căci Notară îi e prieten; banii, de sigur, și i-a imprumutat. Sanda, vîdînd pe Ionel, ese din fire, — îi reciteză scrisorile trimise din străinătate, îi spune că tot îl mai iubește. Dar Ionel nu vré să-o asculte: »te-ai vîndut, și-ai părăsit pe bătrânul tată, de care îți e rușine — fii fericită!« El nu înțelege ce a impins pe Sanda de-a se vinde boerului Notară; țigancă inse avea pe lângă pasiune, și o porțiune de mândrie. Injosită, săracă și persecutată cum a fost, ei îi eră dor după bogăție, după o pozițiune înaltă în societate. Ea primise propunerea bătrânului Notară, plecă în pension, unde invetă carte și maniere; spiritul ei dibaciu pîtrunse în toate, și mîne va serbă nunta pe moșia ei, moșia din Valeni. — Sanda-l părăsește pe Ionel, spunîndu-i, că la nuntă, speră, că nu va lipsi din mijlocul oșpeților ei. Ionel dă din cap și-și propune a nu-i implini dorința, cu toate că o iubește — séu fiind că o iubește. Dar nu numai el o iubește, ci și Ciucu, procurorul ghebos, inarmat cu toată sa filosofie desprețuitoare. El arde după Sanda, convins fiind că Ionel, rivalul seu, va lua de soție pe Pia Bogdan, cu toate teoriile sale ideale și cu toate că încă nici nu-o cunoște.

II. Și așa se și întemplantă. Ionel vré să scape familia sa; se duce la nunta Sandei, unde eră să-și facă cunoștința Piei. Pețirea îi mai ușoră, decât credea. Deja la prima vedere, Ionel se inamorză în Pia Bogdan, o fală curată și inocentă, contrastul infocatei Sanda, a cărei purtare aprôpe imorală l'a instrăinat. Nunta e splendidă. Afară de persónele deja indicate, ni se mai presintă prefectul Aleanu un om molatec, cu nevêsta sa, și publicistul Olescu, redactorul țiarului »Bomba«, »care apare de trei ori pe săptămână«, după cum o spune el însuși — o figură ridicolă. Ciucu, cu amorul în inimă, ține un toast plin de venin și-l invită pe mirele, boerul Notară, la un joc cu cărți; »noroc în amor, nenoroc în joc«, așa dice proverbul, — hai să vedem de se va adevêri!« Notară se duce și Sanda, mirésa, rămâne singură, — pardon, nu singură, căci în fundul salonului stă Ionel, monologisând de încântătóra sa Pia, care d'abiă plecase.

Din vorbă în vorbă, Sanda ar dori să esplice lui Ionel de ce s'a vîndut lui Notară, se aruncă în brațele sale, rugându-l să o iubească și să o ajute; Ionel o respinge și plecă. Tocmai acuma intră Ciucu, care vine dela joc, și îi spune, cu sarcasm, că »tinerul« ei soț a avut nenoroc în joc, prin urmare noroc în amor; îi arată napoleonii căștigați, adăugînd, că »domnul Notară, care în ferbințela jocului a héut cam mult, a adormit și sforăe sub mész.« Vorbind mai departe, Ciucu ajunge să-i spună că o iubește. Și când Sanda îi întorce spatele, Ciucu scóte din buzunarul seu o sticlută mică, și o arată Sandei. »Veți dómna, ceea se se află înnauntru al acestei sticlute? Medicii o numesc morfină muriatică, dar eu știu că me scapă de dureri și chinuri. O picătură numai — numai o picătură, căci mai mult e vătémător —

amestecată cu un pahar de apă, me face să uit toate, să uit plăcerile, pe cari eu, om ghebos și urit, nu le pot ajunge... Sanda sare în sus, îi smulge sticlucă cu morfina din mână și nu mai vrea să îl mai inapoieze. Ciucu plcă.

D'abia au trecut câteva momente și etă că printr'o ferestră se furișeză bătrânul lăutar Barbu, tatăl Sandei, cu vióra în mână și cu lacrimi în ochi. El vrea să-i aducă un plocon de nuntă, — îi istorisește cum vióra sa, cu care odată cântă lucruri vesele, a învățat să plângă. A uitat veselia din ziua în care el, Barbu, și-a pierdut iubita sa soție, muma Sandei. Boerul moșiei a biciuit-o până ce sângele și carnea picau din trupul ei atât de frumos și încântător... pentru că n'a vrut să-și jertfescă trupul desfrânării sale... A murit... și d'atunci vióra nu mai cântă decât lucruri triste și cântecul favorit al soției sale. »A murit... și omul care mi-a omorât nevêsta, care ți-a răpit mama, e — boerul Notară... Me duc... să-ți cânt cântecul favorit al mamei tale... ți-l mai aduc aminte... asta-i ploconul meu de nuntă ta cu bogatul Notară!... Bătrânul Barbu ese pe unde a venit și Sanda, agitată și desperată, tórna tot veninul într'un pahar de șampanie și vrea să-l beie, — dar etă că în curte incede Barbu să cânte cu vióra cântecul favorit al soției sale... Sanda își aduce aminte de mama ei și plânge...

Cântecul lui Barbu s'a sfârșit, dar Sanda încă e adâncită în gânduri. Bărbatul ei, somnoroș și clătănând, o surprinde, se aședă pe fotoliul lângă mesă, unde ședuse ea mai înainte, bé veninul și móre.

III. Ionel e logodnicul Piei. Bătrânul Fortunat a reușit a realiza ceea ce dorise; mai puțin norocos a fost fiul seu, al cărui prim debut juridic n'a fost tocmai brillant. Țeranii din Valeni au avut un proces cu moșierul Notară, care a vrut să-i răpescă o parte din pământul lor. De doue ori Notară câștigă, er țeranii, desamăgiți și desperați, se adresară lui Ionel Fortunat, tinerul avocat d'abia întors din Germania, rugându-l să apere interesele lor. Ionel primește, dar în procesul care a avut loc tocmai după mórtea lui Notară, țeranii nu-s mulțumiți cu cele acordate de vêduvă. Sanda Notară, și — perd totul. D'aci se naște ura în contra lui Ionel; țeranii cred, că, spre a plăce vêduvei frumoșe, Ionel s'a înțeles a jeda procesul și a nenoroci pe țerani. Poporul de jos e infuriat și vrea să-și răsbune asupra boerilor și asupra bogatilor.

Și tot în poporul de jos se mai naște încă un svon. Țeranii susțin că Sanda lui Barbu a omorât pe bărbatu-seu; a vrut să se scape de Notară, pe care nu-l putea suferi, spre a păstra bogățiile sale. »Și l'a omorât chiar în séra nunții.« Aceste le află sufletul de reporter al lui Olescu, redactorul »Bombei«, și cu un tiragiu de tipar în mână, îl vedem intrând în casa ministrului Bogdan, unde afară de Pia, se mai află și Ionel și Ciucu și nevêsta prefectului Aleanu. Olescu colporteză »gróznica informațiune despre un omor sevêrșit în noptea nunții« și-și termină articolul cu dicêtoarea »vox populi, vox Dei.« Toți cei de față remân incremeniți, și numai Ciucu, inamorat în Sanda, se repeșce asupra lui Olescu, smulgându-i tiragiul și dicend: »Acésta nu o vei publică; Sanda Notară nu pôte fi vinovată!«

Toți au plecat și numai Ciucu a ramas, gândindu-se la cele ce vor veni. Ușa se deschide și... Sanda intră, în haine de doliu, mai frumoșă și mai atrăgêtoare decât ori când; ea vrea să-și viziteze amica din pension, Pia Bogdan. În mod diplomatic, Ciucu aduce êrăș vorba la amor; îi spune Sandei cât de sêrman e din copilăria sa. »Tatăl meu, de fire bêtur și jucător de cărți, se purtă fôrte reu cu mama

mea. O injurâ, o persecutâ, și când venia séra acasă, mama mea de frică sta ghemuită într'un colț al casei, și el mie luă pe mine, copilul slab și ghebos, și me aruncă la picioarele ei. Mama mi-a murit și d'atuncia n'am mai auzit nici un cuvânt cald, nici un cuvânt isvorit din inimă. Iubeșce-me, Sandă, iubeșce-me și fii a mea!... Sanda se revoltă, spunându-i că nu vrea; numai odată s'a vëndut, nu și a doua ôră. Acă îi spune Ciucu ce veste circulă prin oraș, și îi arată hârtiuța smulsă din mână redactorului Olescu. »Peste un moment pôte te vor arestă... vrei?... În mâna procurorului stă viêta inculpatului; jurații se influențeză de acușatiunea celui dinteu... Vrei?... Sanda-l respinge și — cineva bate la ușă, cerend să se deschidă »în numele legei.« Polițaiul Moruzzi, secundat de doi gendarmi, arată dómnei Sarda Notară decretul de arestare și... o duce la închisóre.

IV. Ne aflăm înaintea curții cu jurați. Procurorul Ciucu acusă pe Sanda de omor, și face alușiuni mușcătore la Ionel, apêrătorul Sandei. Și acușatiunea lui Ciucu și apêrarea lui Ionel sânt pasionate; amêndoi tradéză, că Sanda nu li e indiferentă. Din fețele juraților se citeșce, că aprôpe s'au convins de cele șise de Ciucu; sórta Sandei e pôte prăpastia. Dar etă că ședința se intrerupe. Țeranii din Valeni, cu pușci, ciomege și topóre în mână, caută pe Ionel, dela care vor resbunare. Unul dintr'ênșii vrea să impușce pe Ionel, — Sanda se aruncă înaintea lui și glonțul intră în pieptul ei fraged. Ea cade jos, și muribundă, dice: »Remâi cu bine, Ionel; am iubit, dar n'am fost iubită.« Bătrânul Barbu se repeșce a-și sărută copilul murind, procurorul Ciucu părăseșce sala (spre a părăsi și viêta?) și Pia și Ionel își jură amor înaintea corpului mort al Sandei.

Nu tăgăduim, că drama dlor Ganghofer și Brociner are câteva scene fôrte frumoșe, inse, în întregul ei, lucrarea e pré romantică și crasă, și în câteva părți tot atât de nemotivată, cât e de neadevêrată. Doue — séu trei — morți e un ceva iperbolic; tot așă de indoiôsă e posibilitatea, ca Sanda, în actul al doilea, să se întrețină, succesiv, cu Ionel, cu Ciucu, și apoi cu tatăl ei. Mai sânt și alte câteva trăsături de astfel, așă că caracterele »Nunții din Valeni« nu se pot afirmă ca adevêrate. Figura Sandei ar fi avut mai mult efect și mai mult înțeles psihologic, decă l'ar fi ucis, cu intențiune, pe Notară; că sticlucă îi e dată de Ciucu, mirôse a basme orientale. Sanda ar puté să aibă rolul unei femei energice — ceea ce și merită — și se alege cu nimic. Ciucu e o creațiune insemnată, dar nu pré onorôsă pentru nêmul nostru și pentru jurisconsultii noștri. Ionel e pré puțin copt și rolul Piei nu e de insemnatate. Cuvinte adevêrate și mișcătore am auzit din gura părintelui părăsit, a lăutarului Barbu, Unele »Witze« inse ne-au adus aminte de farse, de farse fôrte ordinare. Delegațiunea țeranilor bêtă, Aleanu care nu vrea să imprumute pe bătrânul Bogdan cu ceva bani, etc. etc., sânt lucruri neadevêrate și... neliterare. — Representarea dela »Lessing-Theater« a fost bună, și aplausele — de și numai parțiale — au fost meritul artiștilor și nu al autorilor. Cercurile literare inse au fost cu totul contra »Nunții din Valeni«; ômenii de gust literar sânt stăpâniți de autorii nordici, și cu cât se apropiéză de realism, ei se depărtéză de romanticism. Și lucrarea dlor Ganghofer și Brociner e plină, dela capet până la sfârșit, de scene tot atât de romantice, cât sânt de sensaționale.

Noi ca Români deplângem numai un lucru. Lumea, de multe ori, crede ceea ce a vêdut »auf den

Brettern, die die Welt bedeuten» — și numai ce au vădit pe scenă. Caracterele din »Nunta din Valeni« nu pot fi măgulitoare pentru nici-o națiune, și nici pentru noi. Unii din prietenii noștri, cari au fost de față la reprezentațiunea dela »Lessing-Theater«, au creșut de cuviință a ne consolă, dicându-ne, că cu timpul și în România lucrurile vor deveni mai cum se cade. Dl Brociner, ca israelit-român, trebuie să aibă ceva mai mult patriotism. Dacă dorește binele nostru, dacă doriă să ne lumineze asupra corupțiunii ce domnește în societatea noastră, de ce n'a scris lucrarea sa în limba românească, înaintându-o Teatrului Național din București? A ne batjocori în ochii străinilor, — această nu pôte fi o întreprindere bună și frumoasă.

Moise.

Românca.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Ilustrațiunea din nr. acesta infătoșeză un tip drăgălaș, o româncă frumoasă.

Româncele prin frumusețea lor ademenitoare, prin graiul lor dulce și prin portul pitoresc, totdeauna au fost niște sujete atrăgătoare pentru pictori.

Privim, privim frumoasa româncă și par că au-șim sunând sub ferești doina :

Cât îi țera unгурescă,
Nu-i ca fata românească !

Literatură și arte.

Știri literare. Dl Ioan Russu a scris un roman »Mora din vale«, care se va publica în foiața »Românului.« — Dl Al. D. Xenopol va publica în curând volumul al treilea din »Istoria Românilor, care va conține și domnia lui Mihai Vitezul. — Dl dr. G. Crămicean lucrăză la un mare tractat de »Hygienă a ochiului. — Dl B. I. Radu, profesor în Iași, a publicat acolo un tractat de »Economie practică.« — Dl Constantin Mille, autorul romanurilor »Dinu Miliian« și »Feciorul Popei«, scrie un roman nou, intitulat : »O generație.« — Dl Ionescu-Gion va da în curând sub tipar un volum de studie istorice, mai cu sémă despre epoca fanariotă, de care autorul se ocupă cu predilecțiune. — Paul Lindau, cunoscutul scriitor german, a publicat în »Berliner Tagblatt« un nou articol favorabil asupra României.

O cale greșită. Sub titlul acesta dl Ioan Russu scrie în »Românul« niște apreiări foarte potrivite. »Unii dintre scriitorii de peste munți, dice dl Russu, au apucat d'un timp încoci un drum greșit. Subiectul nuvelei său romanelor ce scriu le iau din România, adevăz vorba vine: spun ei că-s din România tipurile ce ni le presintă, dar, că nu-i așa, că atât limba în care scriu, cât și persoanele din nuvele și romane, nu-s tipuri românești, său cel puțin nu sânt din România. Greșela această trebuie arătată, pusă în evidență, combătută. Căci să ne întrebăm: intru cât literatura română s'ar îmbogăți, când ardeleanul s'ar pune să scrie romane din viața munténului pe care n'o cunoșce, când noi, cei din București, ne-am apucă să scriem moravurile celor din Brașov său Sibiu, pe cari de sigur nu le pot cunoșce decât aceia, cari trăiesc în imediata apropiere a societății pe care voiesc a o descrie. Și la ce ar folosii scrierile de felul acestora? Lipsind din ele adevărul, fidelitatea, ele nu pot avé decât inconvenientul d'a fi umplut foitele unor diare a căror abonați sânt siliți să pèrdă tim-

pul cu citirea bucăților literare de nici o valóre. Pe când decât acești scriitori ar da tabloul societății în care trăesc, chiar când romanele ori nuvelele lor nu ar fi perfecte, ar fi slabe ca țesătură, intrigă și culo-rit, totuș ar avé darul d'a cuprinde lucruri adevérate, și nu non-sensuri, banalități.«

Iubileul »Luminatorului.« Anunțărăm, că la 5/17 martie »Luminatorul« va serbă iubileul de 10 ani al existenței sale. Din incidentul acesta, redacțiunea a scos un numer festiv, care cuprinde scrieri scurte, ce i s'au trimis din partea binevoitorilor fœi.

Ilustrarea lui Creangă. Cetim în »Românul« : Dnii Xenopol, Alesandrescu și Gruber membrii comisiunii însărcinată cu tipărirea scrierilor lui Creangă a convenit cu paisagistul talentat, Teodor Bucliu de a face 6 ilustrațiuni la »Amintiri« între cari va fi una : Satul Humulești, satul lui Creangă, ér alta casa lui Creangă dela Iași din strada Țicău nr. 4. Pentru scenele de *genre* din »Amintiri« comisiunea se va adresă la un alt pictor. Cât despre »Povești« membrii vor trimite doue lui Jichide pentru a face câte o ilustrațiune — care inse numai după aprecierea dlor Xenopol, Gruber și Alesandrescu vor fi executate ori nu.

Revistă folkloră. Cetim în »Românul« că la București e pe cale a se constitui un grup de tineri, care să scôtă o revistă pur folkloră, în care se vor publica numai tot ce se atinge de literatura noastră poporală, fie ca culegere său ca studii critice. Dorim ca revista această să apară cât mai curând și să stabilească și ortografia folkloră, spre a ne feri de batjocura ce-i fac niște ômeni d'alde Alexics din Budapesta.

Curs de agricultură. Dl Alesandru Groza, fost căpitân în armata română, a arangiat o scriere asupra agriculturii sub titlul : »Curs de agricultură«, având 222 de figuri intercalate în tectst, și a presen-tat-o ministerului domeniilor din România pentru a o admite ca curs în școlele de agricultură.

Biblioteca militară a oficierilor asociați a publicat la București volumul I și II din Arta Militară de Viol, cuprindând programul de maior și topografiă după acelaș program aprobat de minister; se află de vëndare la librăriile din București și la administrațiunea bibliotecii, strada Sf. Ionică nr. 4.

Un călindar oprit. Ministerul de comerțiu un-guresc a detras debitul postal pentru țèrile de sub coróna ungară tipăriturii »Călindarul Caraghiosului« ce apare în Iași și a îndrumat direcțiunea postală din Oradea-mare ca să nu mai primescă abonamente pentru această tipăritură și să nici nu mai espedeze mai departe esemplarele ei.

Diary nou. *Munca*, organ de publicitate al lucră-torilor, a apărut la București.

Teatru și musică.

Știri teatrale și musloale. Dna Romanescu și dl Manolescu vor incepe să jöce la Iași în 2/14 aprile, de sigur totdeauna în sală plină. — Tenorul Gabriellescu ș-a încheiat debutul în stagiunea dela Tricst cu un succes foarte mare; de acolo va merge 'n America. — Violinistul Sava Padurean, care a cântat la Paris în cele mai elegante salöne, ér la Londra în palatul principelui de Vales, a sosit cu trupa sa la București.

Piese noue. Dl N. G. Radulescu-Niger, unul din colaboratorii noștri dela București, lucrăză la o piesă nouă originală, intitulată »Dómna Chiajna.« — Poe-tul Ioan Nenitescu, care a scris o serie de poesii resboinice, acuma scrie o piesă teatrală în versuri, din viața lui Radu-dela-Afumați. — Dnii D. Teleor și

I. Husar, publiciști bucureșteni, scriu împreună o piesă de teatru sub titlul »Jupăneșă.«

Concert și teatru în Vêrșeț. Corul vocal al plugarilor români din Coștei a dat la Vêrșeț în otelul »Doue chei«, la 15 martie n., un concert cu reprezentări teatrale. Programul a fost acesta: »Dîna triumfală«, cvartet de Humpel. »Cântecul soldatului«, executat de tinerime. »Marșul cântărețului«, de Neydly. »Arcașul lui Stefan«, de C. G. Porumbescu. »Marșul economilor«, de C. G. Porumbescu. »Din șe-șetore«, putpuri de J. Vidu. »Medicul fără voce«, comedie în 3 acte de Moliere, executată de membri reuniunii. În fine jocurile naționale »Călușerul« și »Bătuta.«

Parodia „Nunții din Valeni.“ Deoarece piesa »Nunta din Valeni« s'a jucat de vr'o treizeci de ori în Volkstheater din Viena, directorul Carltheatrului a pus pe dl Carl Costa de i-a făcut o parodie sub titlul »Nunta dșorei Leni« (Die Hochzeit von der Leni.) O lucrare fără valoare literară originalul, parodia e și mai slabă; astfel numai de câtevaori s'a putut juca și s'a cufundat în noianul veciniceii uitări.

Biserica și școlă.

Știri bisericești și școlare. Maj. Sa monarcul a dăruit din caseta sa privată câte o 100 fl. comunei bisericești gr. c. din Prilipeț, celei gr. or. din Marișel, pentru zidire de școle. — *Profesorii din Beiuș* au primit ordin dela ministrul Csáky, ca în anul viitor să propună din manuale ungurești. — *Preoții sătmăreni*, după cum aflăm din »Gaz. Tr.« se vor întruni în curând să cêră un sinod la Oradea-mare în cauza introducerii limbei ungurești în gimnaziul din Beiuș. — *Dl Ioan Păpuș*, protopresbiter gr. or. în Deva, a fost întărit ca protopresbiter în Sibiu.

Prelații români gr. or. la monarcul. În Pr. SSa arhiepiscopul și mitropolitul gr. or. Miron Romanul, a fost primit în săptămâna trecută în audiență de către Maj. Sa în castelul regesc din Buda. Tot în săptămâna aceea au fost primiți și Pr. SS. Lor episcopii Ioan Mețian și Nicolae Popea.

Românii gr. or. din Budapesta la Maj. Sa. Comuna bisericească gr. or. română din Budapesta s'a prezentat în săptămâna trecută la Maj. Sa monarcul în audiență în castelul din Buda. Deputațiunea a fost compusă din dnii George Szerb deputat și Alesandru Mocsonyi, Atanasiu Marienescu și Mihail Mucso.

Congresul didactic din România. Al șaptelea congres al corpului didactic se va ține la București, în zilele de 26, 27 și 28 martie v. Se va discuta despre: Metodul de predare al celor mai importante obiecte de studiu din învățământul primar în genere. O reducere la 50 la sută este acordată pe liniile ferate. Inscrierile se fac la dl secretar C. C. Dobrescu, profesor la liceul Sf. Sava, strada Scaune 47.

Adunare învățătorescă în Brad. Despărțământul I (Brad) al Reuniunii învățătorilor români gr. or. din districtul Zărand va ține adunarea sa generală la 22 și 23 martie v. (3 și 4 aprilie) în Brad. Cu asta ocaziune învățătorii Avram Mihuț, I. Bașa, Simeon Micu, George Draia, Aron Ghilean, I. Alba, I. Angel, I. German, Petru Stanciu, George Dragan, Alesandru Florea, Romul Jurca, Ales. Draia, Paul Vraciu, George Teodor, Simeon Pavel vor ține prelegeri practice.

Adunare învățătorescă în Satulung. Despărțământul I al reuniunii învățătorilor români din districtul X-Brașov va ține adunarea sa la 10/22 martie în școlă gr. or. dela biserica st. Adormiri din

Satulung. Cu lucrări s'au înscris învățătorii Ioan Darius și Simeon Vlad. Adunarea e conchiemată de vicepresidentul Domețiu Dogariu și de notarul ad hoc George Fulea.

Ce e nou ?

Hymen. *Dl Duiliu Zamfirescu*, cunoscutul nostru novelist și actualmente secretar al legațiunii române din Roma, s'a însurat acolo cu dșora Henrieta Allieveri, fiica dlui Antonie Allieveri, senator al regatului Italiei. — *Dl Ioan Radu*, pădurar dominal în Beiuș, s'a logodit cu dșora Maria Simai, fiica dlui Dimitrie Simai, avocat în Beiuș.

Știri personale. *Dl Ion V. Barcian* joi la 8/20 l. c. a plecat la Vaș spre a-și începe acolo pedepsa de șese luni, la care a fost condamnat de tribunalul cu jurați din Arad. — *Dl Grigore Ștefănescu*, profesor de geologie la universitatea din București, a fost ales membru activ al societății imperiale a naturaliştilor din Moscova. — *Dl Iuliu Babescu*, cancelist la tribunalul din Arad, a fost numit oficial de cancelărie la acelaș tribunal.

Reuniunea femeilor române din Abrud ș-a ținut adunarea generală încă la 17/29 decembrie, despre care inse abia acuma se raporteză. Fiind dna presidentă în anul trecut bolnavă și în doliu pentru mărtea soțului seu fostul protopresbiter Ioan Gall, ședințele s'au ținut totdeauna sub presiunea dnei vicepresidente Ana Filip. Cetindu-se raportul dnei casiere Ana Ivașcu, s'a constatat, că Reuniunea are un capital de 7692 fl. Sub decursul adunării s'au încasat 98 fl. Comitetul și bărbații de încredere s'a constituit astfel: presidentă dna Ana Gall, vicepresidentă dna Ana Filip, cassăriță dna Ana Ivașcu, membri: dnele Elena Adamoviciu, Iosefa Ciura, Iohana Bălos, Amalia Tobiasș, Florentina Têrnăvén, Zoe Cirlea, Ana Furdul, Ana Lobonț, Iulia Vasii și Amalia Stoica din loc, și dnele Eufimia Caian din Roșia și Elisabeta Danciu din Bucium; și membre suplente dnele: Amalia Bașiota, Rosalia Pop, Lucretia Rátkövi și Margareta Balta; ér bărbați de încredere se aleseră dnii: Alesandru Filip avocat, Romul Furdui protopresb. gr. or., Dionisiu Adamovici paroc gr. or. și Alesandru Danciu director de mine și secretar Alesandru Ciura paroc gr. c.

Un nou institut de credit. Fruntașii români din Deș și Gherla au decis să înființeze la Deș un institut de credit și economii, cu numele »Someșana«, pe acții; cu un capital de 50,000 fl., împărțit în 500 acții de câte 100 fl. plătite întregi. Jumătate din acții s'a și subscris de fondatori; pentru cealaltă jumătate s'a făcut apel la publicul român. Terminul pentru subscrierea acțiilor s'a ficsat pe 31 martie n. La subscriere sânt a se plăti 10% adecă 10 fl. de fiecare acție. La 30 de zile după adunarea constituantă vor fi a se plăti 20%; ér restul se va răspunde în urma avisului direcțiunii adresat la persóna fiecărui acționar. Côlele de subscriere împreună cu rata primă de 10% sânt a se trimite la directorul provisor al institutului dl dr. Teodor Mihali avocat în Deș, cel mult până 'n 5 aprilie n. La prospectul ce primirăm sânt subscrisi dnii: dr. Teodor Mihali, August Muntean, Ioan Welle, dr. Gab. Tripón, Teodor Herman, Nicolae F. Negruț, Vasile Pop, Grigorie Șteț, Gabriel Man, George Gradovici.

Reuniunea femeilor române din Sibiu a ținut adunarea sa la 9 martie n. sub presiunea dnei Maria Cosma n. Roman, care deschise adunarea prin o cuvântare bine simțită. Din raportul comitetului aflăm, că 'n anul acesta reuniunea are 262 membri, ér ave-

rea la finele anului 1889 s'a urcat la 8191 fl. 32 cr., observând că 'n cei 3 ani din urmă pentru susținerea școlii sale a cheltuit 4713 fl. 6 cr., ér din început tot pentru acel scop 12,032 fl. 6 cr.; în aceea școlă în semestrul curent s'au înscris 18 elevi. În sfârșit s'a ales comitetul și anume dómnele: Maria Cosma, Elena Popescu, Ana Moga, Ioana Bădilă, Sofia Simonescu, Alesandrina Russu, Valeria Popescu, Ana Ghibu, Maria Candrea, Ana Frâncu, Elena Lucuța și Octavia Voilean; ér ca bărbați de încredere domnii: Parteniu Cosma director al instit. »Albina«, Précuvioșia Sa dl protosincol Nicanor Frateș, Ioan Popescu, protopresbiter și prof. sem.; George Barițiu președinte al »Asociațiunei transilvane«, membru al Academiei Române.

Școlri medicale. Dl dr. Iosif Rednic, medic orășenesc în Oradea-mare, făcând țiile trecute o operațiune forte norocóșă, prin care a mântuit o viétă, rudele pacientului, dimpreună cu alți stimatori și amici ai dsale, i-au dat un banchet de onóre. — Dl dr. G. Crăinicean, distinsul oculist din București, a fost invitat de consiliul superior sanitar de a înainta un raport ministerului de interne și a-și espune părerile sale personale în privința măsurilor ce au a se lua în contra conjunctivei granuloșe. — Dl dr. Iosif Farcaș a fost ales unanim medic în cercul Șomcuta-mare.

Bismarok ș-a dat dimisiunea. Noutatea cea mai mare în lumea politică este, că puternicul cancelar al imperiului german, principele Bismarck ș-a dat dimisiunea, care a și fost primită. Causa dimisiunii sale se dice c'a fost neînțelegerea între el și împăratul Vilhelm în cestiunea socialistă. În cercurile parlamentare se crede, că următorul lui va fi generalul Caprivi.

Cea mai mare magasié în monarhia noastră. Corespondentul nostru ne scrie următoarele: Dilele acestei primii Catalogul cel mare ilustrat al cunoscutului și renumitului comerciant mare din Viena Emil Storch I. Salzthorgasse 1. De și aușisem despre estensiunea și abundența mare a acestei magasii de obște cunoscută, totuș me surprinse bogăția conținutului acelu catalog, — prețurile de minune eftine, principiile reale neguțătorești și condițiunile solide. Acest catalog se pôte numi o lectură interesantă pentru tineri și bătrâni, pentru săraci și bogăți, atât pentru bărbați cât și pentru dame. — Têranul simplu, ȕilerul sărac își află în acel catalog chiar așa artiicii pentru sine, ca și cetățianul de stare bună materială séu aristocratul. Abundența acésta este într'adevăr măretă; acest catalog se trimite în număr peste 100,000 esemplare și la dorința ori cui gratis și francat. În acel catalog află artiicii de sticle, porcellane și majolice, vestminte pentru bărbați, dame și copii, vestminte pentru economi, ȕileri și ȕilere, materii de vestminte pentru dame și bărbați, creton, mētasă, atlas, pânzături de tot felul, pentru dame, bărbați și copii, obiecte pentru economia de casă, recvisite de călătorie, fumat și de vênat, cofere de mână, artiicii de brodarie, mărâmi de lână, artiicii de tricot, pâlării pentru bărbați și dame, căciule, păpuci, ciorapi, artiicii a la Jäger, manchette și gulere, garnituri de mēsă, acoperitóre de pat, țoluri pentru cai, mănuși, parfumerii și sapóne; garnituri pentru nou-născuți, costumuri, vestminte de veră și primăveră, garnituri de ață și lână, corsete, stofe de mobile, mobile, ținētóre de țigarette, garnituri de mēsă, mantleturi de plóie, covóre, case de fer, plaiduri, halaturi, corturi de plóie și sóre, perdede, cravatte, artiicii de galanterie, jocuri de tot felul pentru copii, orológe de tot felul, surrogat de

cafea, thea, rhum, cognac și vinuri curate în sticle, — și de óre ce proprietarul genial al acestei magasii căștigul și-l află în consumul mare, tóte marfele le vinde cu preț admirabil eftin și solid. Cred, că v'am făcut plăcere, că am stérnit atențiunea asupra acestui catalog. O singură carte de corespondență ve vosta și catalogul numai decât se trimite ori-cui.

Neorólogo. Véd. Emilia Mladin n. Tămaș a murit la Curtici în 6/18 martie, în etate de 60 ani, gelită de fiii și ficele sale: George, Emilia măr. Ioan Popescu, Ida măr. George Rocsin. Ioan, Grigorie, Nicolae, Petru, Corneliu cu familiile lor și de alți consângeni. — Ioan Vornica, subcolonel c. și reg. etc. a murit în Buda la 18 martie în etate de 67 ani; îl geleşce soția Ana n. Hoffmann, fiica Aurelia măr. dr. Augustin Dumitrean, fiul Corneliu. — Ioan Rujan Maxim, jude reg. în pensiune, a murit la Sibiiu, în 3/15 martie, în etate de 54 ani. — Ioachim Ciura, paroc gr. or. în Moeciul-de-sus în Ardeal, a reposat, în etate de 35 ani. — Leon Pavelea, fost profesor și catechet gr. c. la gimnasiul din Năséud, a murit la 3/15 martie, în etate de 53 ani. — George Crișan, funcționar la cartea funduară a tribunalului din Sibiiu, a murit acolo în etate de 33 ani. — Mihail Simon, proprietar mare în Sângeorgiul-de-Câmpie, a încetat din viétă acolo la 9 martie, în etate de 58 ani.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forte folositoare în tóte bólele de stomac.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigăelile, colica, catarul de stomac, acréla 'n gât, gâlbănarea, gréta, vėrsarea, durerile de cap (decă provin din stomac), sgârciurile de stomac, incoetura, ingreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei sticle, cu Marca de invențiune, instrucțiune pentru întrebuințare **40 cr.**; duplă **70 cr.** Expedițiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, în Kremsier (Moravia.)

Avertisment! Veritabilele picături de Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imitéză mult. Semnul veritabilității este, că fiecare sticlúță trebuie să fie împachetată în hârtie roșie, provédută cu marca de sus și să aibă regulele de întrebuințare, mai observându-se, că este tipărită în imprimăria lui H. Gusek în Kremsier.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se 'ntrebuințéză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incueri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier. Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă banii se trimite înainte, se espedéză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt niște lécuri secrete. Descrierea se află în regulele de întrebuințare care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare: în Oradea-mare la farmaciștii: E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Heringh și la misericordiani; în Beretyó-Ujfalu la farm. Geza Tamásy, în Kis-Marja la farm. Fr. Gallasy și în Komádi la farm. G. Scholtz; în Salonta la farm. L. Kovács și Fr. Podráczky; în B. Diosig la I. Vaday.

23-43

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dumineca	4 din post	Ev. dela Marcu c. 9, gl 8, a inv. 8.	res. ap.
Duminecă	11 Par. Sofronie	23 Teodor	6 24 5 57
Luni	12 Cuv. Teofan	24 Gavril	6 22 5 58
Marți	13 Par. Nicifor	25 (†) Bunavest.	6 20 5 0
Mercuri	14 Cuv. Benedict	26 Emanoil	6 19 6 1
Joi	15 Mart. Agapiu	27 Rupert	6 18 6 2
Vineri	16 Mart. Sabin	28 Malchu	6 16 6 4
Sâmbătă	17 † Cuv. Alecsie	29 Chiril	6 15 6 5

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Húgel în Oradea-mare.